

Douane
Ministerie van Financiën

Sectordocument internationale handel in halfgeleiders

Samenwerking AMLC en Douane

Februari 2024

Inleiding

Het Anti Money Laundering Centre (AMLC) en de Nederlandse Douane zijn in 2023 een samenwerking gestart waarbij in het kader van Trade Based Money Laundering (TBML) gezamenlijk diverse sectoren worden onderzocht. Dit keer is de handel in halfgeleiders (ook wel bekend als semiconductors en chips) onderzocht. Onderzoek in AMLC-data, Douanedata en open source informatie leverde veel inzichten op. Om de branche echt te leren kennen, is een themadag voor de toezichthouders en de sector zelf georganiseerd. Onze dank gaat uit naar Arrow Electronics en in het bijzonder naar NXP Semiconductors voor de totstandkoming van dit document.

Door de sector écht te leren kennen, wordt gezamenlijk invulling gegeven aan het begrip 'Know Your Sector', waarmee in kaart wordt gebracht hoe goederen- en geldstromen lopen en wat sectorspecifieke gebruiken zijn. Met deze kennis kan op zoek worden gegaan naar deviaties in zowel de goederen- als de geldstroom, kunnen signalen beter worden geduid en wordt bekeken welke barrières eventueel kunnen worden opgeworpen om de sector weerbaarder te maken tegen misbruik.

Het doel van dit document is de opgedane kennis te delen met analisten, opsporing, toezichthouders en overige geïnteresseerden.

De rol van Nederland bij de internationale handel in halfgeleiders

Nederland is een belangrijke speler in de wereldwijde halfgeleiderindustrie. DNB schrijft hierover: "per eind oktober 2022 is de semi-conductorindustrie, ook wel halfgeleiderindustrie genoemd, goed voor 24% (€ 276 miljard) van de marktkapitalisatie van alle in Nederland gevestigde beursgenoteerde bedrijven. Vijf jaar geleden bedroeg dat percentage nog 8%. Bedrijven als ASML, NXP Semiconductors en STMicroelectronics voeren de halfgeleiderssector aan en spelen ook internationaal een belangrijke rol. Na de Verenigde Staten (52%), Taiwan (16%) en China (12%) is Nederland de grootste speler met 9% van het mondiale aandeel binnen deze bedrijfstak."

De Nederlandse halfgeleiderindustrie wordt niet alleen gekenmerkt door zijn technologische innovatie maar ook door zijn in- en uitvoeractiviteiten. Als essentieel onderdeel van de mondiale toeleveringsketen importeert en exporteert Nederland een breed scala aan halfgeleiderproducten. Hierdoor zijn de Nederlandse bedrijven actief betrokken bij de internationale handel. Dit maakt dat deze industrie, met zijn complexe goederen- en financiële stromen, mogelijk kwetsbaar kan zijn voor Trade Based Money Laundering.

<https://www.dnb.nl/nieuws-statistiek/statistisch-nieuwsbericht-2022/chipindustrie-grootst-onder-beursgenoteerde-bedrijven/>

Wat maakt de sector kwetsbaar?

- Een sterke geografische verspreiding van verschillende stappen in het productieproces. Hierdoor is het risico op een verstoring in de keten groter, hetgeen effect heeft op de rest van de keten, met als uiteindelijk gevolg tekorten van halfgeleiders.
- Doordat halfgeleiders een specifieke toepassing hebben en essentieel zijn binnen bepaalde industriële ketens, zijn ze vaak onvervangbaar. Eventuele tekorten leveren daarmee direct grote problemen op in termen van schaarste.
- De strategische functie van bepaalde typen halfgeleiders ('dual use': civiele en militaire toepassing mogelijk) in combinatie met sanctiewetgeving. Illegale handel in halfgeleiders is daarmee een groot risico als gevolg van uiteenlopende complexiteit, capaciteit en toepassing van de halfgeleiders.
- De ontwikkelingsfase is erg kostbaar terwijl halfgeleiders een relatief korte economische levensduur hebben. In combinatie met de benodigde specialistische expertise en de hoge kapitaalinvesteringen die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling kan dit een zogenaamde 'boom and bust' cyclus veroorzaken.
- De prijzen van halfgeleiders lopen enorm uiteen.

Wat maakt de sector weerbaar?

- Door (verdere) digitalisering neemt de vraag naar halfgeleiders wereldwijd toe en zijn diverse sectoren sterk afhankelijk van deze sector.
- China, de EU en de VS investeren enorme bedragen in de eigen halfgeleiderindustrie.
- Gerenommeerde producenten werken meestal samen met gerenommeerde/geregistreerde distributeurs om fraude te voorkomen.

Ongebruikelijke transacties

Meldingsplicht ongebruikelijke transacties

Producenten, importeurs en exporteurs vallen onder de meldersgroep 'Kopers en verkopers van goederen'. Kopers en verkopers van goederen zijn in geval van contante betaling van € 10.000 of meer volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) onder bepaalde voorwaarden verplicht ongebruikelijke transacties te melden. Deze transacties worden gemeld bij FIU-Nederland. Daarnaast gelden mogelijk ook andere verplichtingen, zoals een AML/CTF-risico-analyse, een verplicht cliëntenonderzoek, PEP-check en de verplichting tot het uitvoeren van een verscherpt cliëntenonderzoek bij transacties met hoog-risicolanden. Tevens gelden er diverse verplichtingen op het gebied van sanctieregeling.

Na onderzoek kan de FIU een gemelde ongebruikelijke transactie verdacht verklaren. We spreken dan van een 'verdachte transactie' (VT). Verdachte transacties worden o.a. door het AMLC nader onderzocht in het kader van haar taakstelling.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [website](#) van FIU Nederland.

Fraude en misstanden melden

Bedrijven en/of personen die een vermoeden hebben van fraude en/of overige misstanden kunnen dit melden bij diverse instanties. Hieronder vindt u een overzicht.

FIOD

Bij een vermoeden van financieel en/of fiscaal gerelateerde fraude kunt u een melding doen op de [website](#) van de FIOD. Ook wanneer u een vermoeden heeft van overtreding van de Sanctiewet kunt u bij de FIOD een melding doen.

Liever anoniem een melding doen? Neem daarvoor contact op met het Team Criminele Inlichtingen (TCI) van de FIOD. Je leest [hier](#) meer over de werkwijze van het TCI.

Douane

U kunt fraude met betrekking tot douanezaken, zoals namaakgoederen, melden via de [website](#) van de FIOD.

Meld Misdaad Anoniem

Wilt u anoniem een melding doorgeven? Dat kan eenvoudig via Meld Misdaad Anoniem. U kunt een melding telefonisch doorgeven via 0800-7000 of via de [website](#).

Uitkomsten onderzoek VT's

Een analyse op basis van SBI-codes 2611/12 (vervaardiging van elektronische onderdelen/printplaten) en 4651/52 (groothandel in computers, randapparatuur, telecommunicatie apparatuur, etc) leverde zo'n 485 VT's op met een totale waarde van 281 miljoen euro. Geen van de 485 transacties had betrekking op bedrijven met SBI-codes 2611/12.

In totaal waren 109 Nederlandse ondernemingen betrokken bij een verdachte transactie. Daarvan is ongeveer 40% in verband te brengen met btw-carrouselfraude, de meeste in de rol van conduit company. De FIOD startte recent diverse strafrechtelijke onderzoeken die overigens niet alleen gericht waren op btw-carrouselfraude. Zo zijn ook onderzoeken gestart op het gebied van witwassen, corruptie, sancties met Rusland en de Auteurswet.

Meldingen van VT's zijn voornamelijk door banken gedaan (81%). Andere melders zijn Payment Service Providers (PSP's, 14%) en creditcards/betaalinstellingen (3%). De meest gebruikte redenen voor de melding zijn carrouselfraude, al dan niet in combinatie met witwassen (TBML), niet-transparante klanten, inkopen met credit card, contante storting, deelname aan een laundromat en COVID-gerelateerde fraude.

De groothandel in elektronica kan gebruikt worden voor allerlei vormen van financiële fraude. Mogelijk zijn de massaliteit en de internationaliteit van de handel in die goederen alsmede de prijs/volume verhouding de redenen voor deze voorkeur. De goederen zijn klein maar waardevol.

Wat is Trade Based Money Laundering?

TBML is het gebruiken dan wel opzetten van internationale handelsstructuren om geld wit te wassen. Het gaat hierbij niet om eenmalige transacties maar om professionele witwassers die middels goed georganiseerde constructies miljoenen witwassen. Om te kunnen spreken van TBML, dient volgens de FATF in ieder geval aan onderstaande voorwaarden te worden voldaan:

- Er moet sprake zijn van criminele winsten/waarde;
- Er moet sprake zijn van een oogmerk op het verplaatsen van deze waarde door middel van producten die verhandeld worden;
- Deze verplaatsing moet een legitimatie tot gevolg hebben. Het criminele geld moet een ogenschijnlijk witte 'status' krijgen.

Bij veel verschijningsvormen van TBML is sprake is van een vorm van documentfraude;

- Over- en onderfactureren
- Over- en onderverschepen
- Phantom shipping (d.w.z. niets verschepen maar wel factureren)
- Meervoudig factureren
- Onjuiste omschrijving goed/dienst

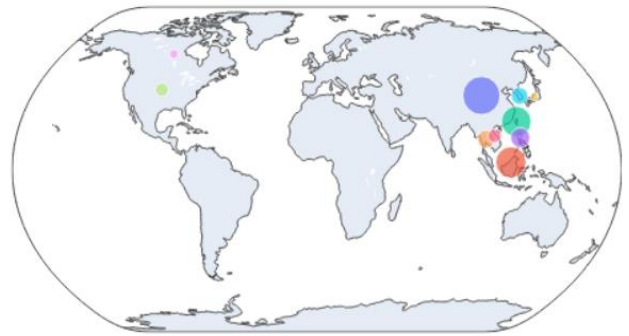
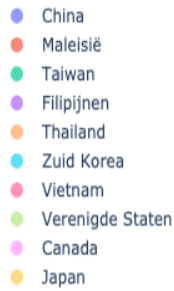
Echter de laatste jaren wordt in Nederland ook een minder complexe vorm van TBML zonder documentfraude waargenomen waarbij van crimineel verdiend geld voor een marktconforme prijs goederen worden aangeschaft in de juiste hoeveelheid en kwaliteit. Deze goederen worden vervolgens geëxporteerd en weer verkocht. Zie voor meer informatie de [website](#) van het AMLC.

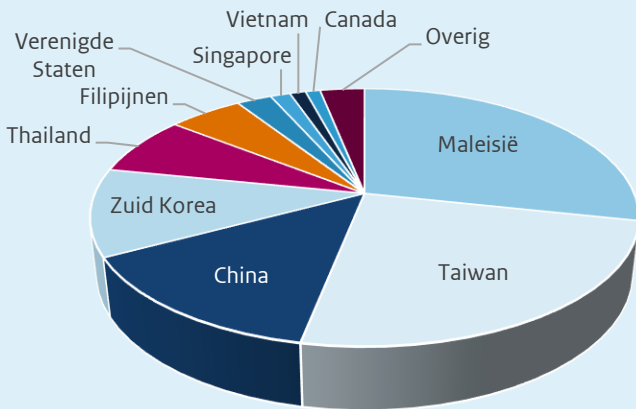
In- en uitvoer van halfgeleiders in Nederland (goederencode 8542)

Invoer jan 2021 - sep 2023

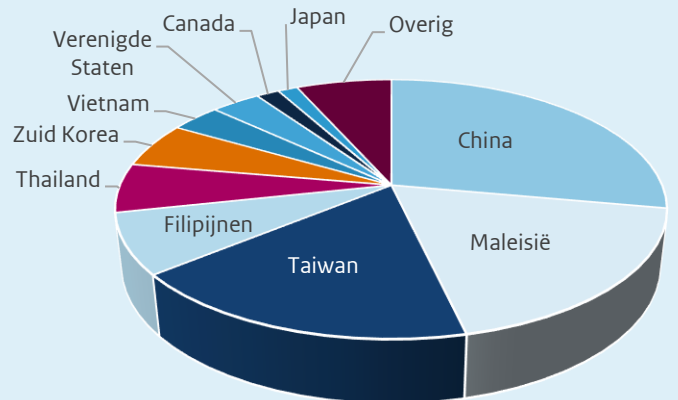
- In deze periode is voor €19,7 miljard aan halfgeleiders via Nederland ingevoerd (€5,0 miljard in 2021 en €8,5 miljard in 2022).
- De gemiddelde aangegeven waarde per zending halfgeleiders bij invoer is €58.580.
- In deze periode is totaal 7,0 miljoen kilogram aan halfgeleiders ingevoerd (€2,55 miljoen in 2021 en €2,47 miljoen in 2022).

Verdeling naar invoer in waarde per land jan 2021 - sept 2023

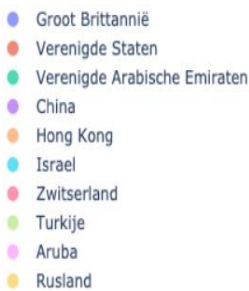

Verdeling naar invoer in gewicht per land jan 2021 - sept 2023

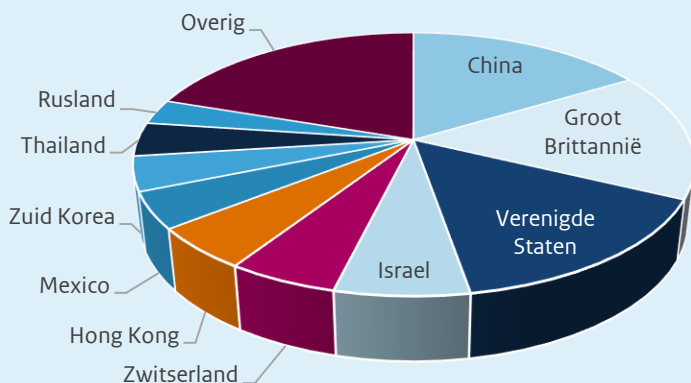

Uitvoer jan 2021 - sept 2023

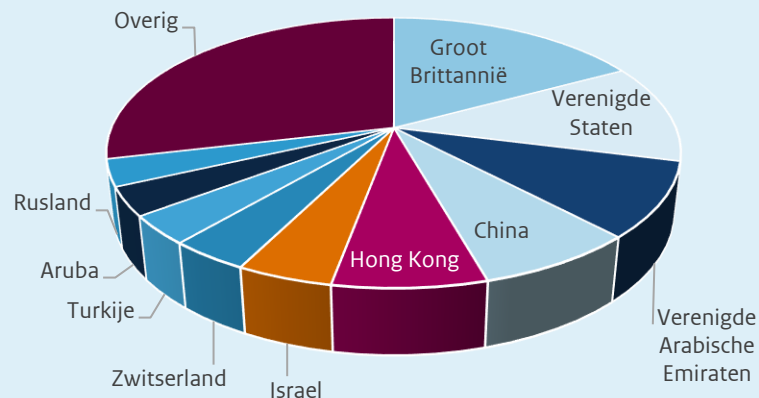
- In deze periode is voor €12,7 miljard aan halfgeleiders via Nederland uitgevoerd (€3,8 miljard in 2021 en voor €5,1 miljard in 2022).
- De gemiddelde aangegeven waarde per zending halfgeleiders bij uitvoer is €36.423.
- In deze periode is totaal 7,2 miljoen kilogram aan halfgeleiders uitgevoerd (€2,7 miljoen in 2021 en €2,5 miljoen in 2022).

Verdeling naar uitvoer in waarde per land jan 2021 - sept 2023

Verdeling naar uitvoer in gewicht per land jan 2021 - sept 2023

Distributie van en toezicht op de sector van halfgeleiders

Distributieketen

De distributieketen van halfgeleiders wordt in belangrijke mate geregisseerd door de fabrikanten zelf. De fabrikanten bevoorraden hun afnemers zowel direct als indirect. Bij indirecte levering wordt gebruik gemaakt van vaste geautoriseerde distributeurs. Voorbeelden hiervan zijn ondernemingen als Avnet, Arrow Electronics of Digi-Key Corporation. De halfgeleiders worden uiteindelijk verwerkt in de producten van zogenaamde *Original Equipment Manufacturers* (OEM's). Dit zijn bijvoorbeeld fabrikanten van mobiele telefoons en auto's.

De OEM kan overigens de productie van zijn producten of delen daarvan uitbesteden aan een derde partij in binnen- en buitenland. In dat geval zal die derde partij de afnemer (*purchasing customer*) van de fabrikant van halfgeleiders zijn. Als gevolg kan de distributieketen van halfgeleiders er soms complex uitzien.

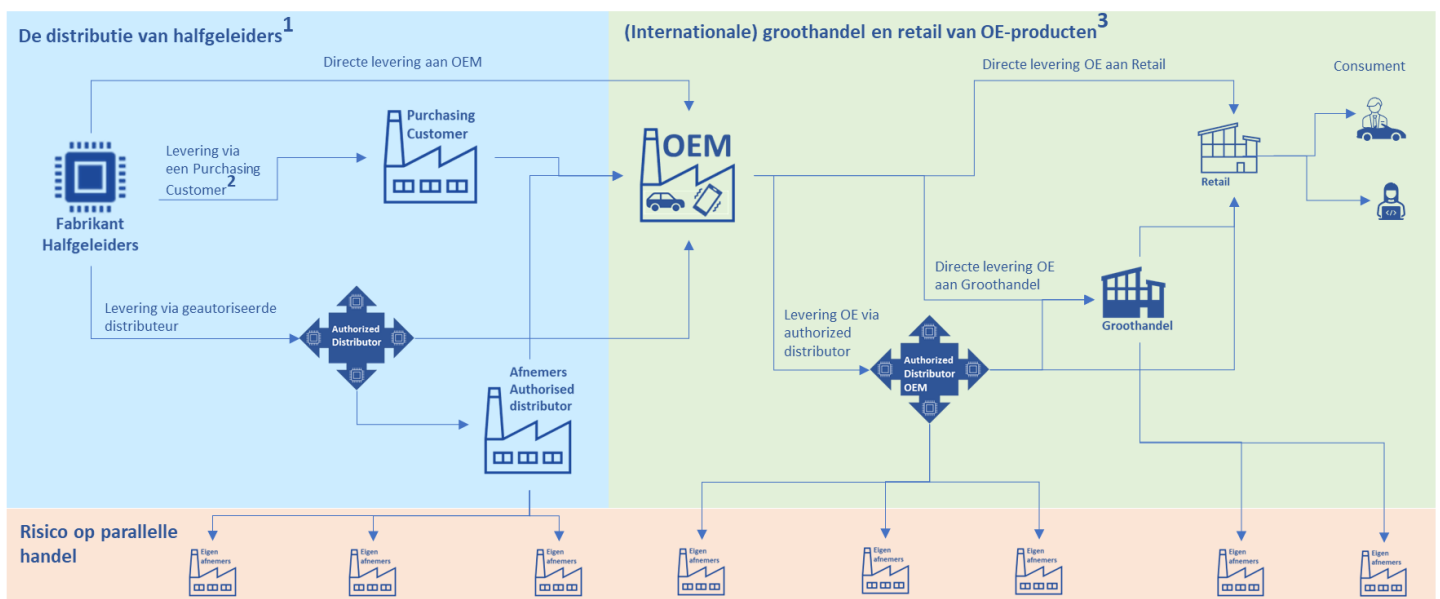
Toezicht

Goed om te weten is dat de levering altijd contractueel plaatsvindt, voornamelijk ter bescherming van het intellectuele eigendom maar ook ter vaststelling van andere voorwaarden zoals gebruiksdoeleinde, afzetgebied en prijs. Geschillen worden als gevolg civielrechtelijk afgehandeld. Daarnaast hebben de fabrikanten van halfgeleiders een scherpe Know Your Customer (KYC) procedure. De KYC van de fabrikanten heeft echter een beperkt bereik. Met name in het geval van de indirecte levering zijn fabrikanten afhankelijk van de informatie die de distributeurs aanleveren over hun afnemers. Op enig moment verlaten de producten de invloedssfeer van de fabrikant. Het gevolg kan dan zijn dat de halfgeleiders in de parallelle handel terecht komen. Ook kan een gevolg zijn dat halfgeleiders oneigenlijk gebruikt worden in (btw-) fraudeketens of voor *dual-use* doeleinden. In dergelijke gevallen zijn de Belastingdienst en de Douane (CDIU) de toezichthouders.

Schema

Het volgende schema geeft weer hoe de distributieketen in de sectoren 2611 en 12 er uit ziet (blauwe vak). In hoeverre dit schema geldt voor OEM's en de groothandel in hun producten (bijvoorbeeld mobiele telefoons), is (nog) niet onderzocht (groene vak). Ongetwijfeld zullen OEM's (bijvoorbeeld Apple) het intellectuele eigendom, verkoopprijs en afzetgebied contractueel willen vastleggen. Ook in die sector is de invloedssfeer van de OEM beperkt. Producten kunnen verder in de keten in de parallelle handel terecht komen (oranje vak).

Met name in de BTW-carrouselfraude netwerken is de handel in consumenten elektronica ruim vertegenwoordigd. Vaste deelnemers aan die netwerken geven als activiteiten SBI-codes 4651 en 52 op (groothandel in computers, randapparatuur, telecommunicatie apparatuur, etc). Zij beschikken meestal **niet** over de status van geautoriseerde distributeur. De goederen die zij verhandelen zijn vaak juist afkomstig uit de parallelle handel. Deze goederen zijn zeer geschikt voor TBML.

1. Halfgeleiders zijn de producten die onder goederencode '8542' worden genoemd zijnde processoren en controllers, ook indien gecombineerd met geheugens, omzetter, logische schakelingen, versterkers, klokschakelingen, synchronisatieschakelingen of andere schakelingen. Het zijn producten die in de volksmond bekend staan als chips, printplaten, halfgeleiders, wafers, etc.
2. De Purchasing Customer van de fabrikant kan er tussen zijn gezet vanwege zijn specifieke expertise m.b.t. een halffabricaat die door één of meer OEM's wordt verwerkt in een eindproduct, bijvoorbeeld een videokaart in een laptop van Hewlett Packard.
3. Original Equipment zijn producten die onder allerlei goederencodes vallen en waarin halfgeleiders worden verwerkt. Het kunnen producten zijn zoals computers, mobiele telefoons, auto's, fietsen, etc.. Het mag duidelijk zijn dat de distributieketen van mobiele telefoons en auto's sterk van elkaar verschillen.